

**INFORMACIJA O REZULTATIMA PREGOVORA IZMEĐU MINISTARSTVA EKONOMSKOG
RAZVOJA I TURIZMA U IME VLADE CRNE GORE I AGENTA REGISTRACIJE DOMENA .ME
KOMPANIJE DOMEN D.O.O. SA IZVJEŠTAJEM O FINANSIJSKIM EFEKTIMA UGOVORA O
AGENTU REGISTRACIJE DOMENA .ME ZA 2022.GODINU**

Podgorica, april 2023.godine

REZULTATI PREGOVORA I PREDLOG NOVOG ANEKSA UGOVORA O AGENTU REGISTRACIJE DOMENA .ME OD STRANE AGENTA REGISTRACIJE DOMENA .ME

Shodno Zaključku broj 07-7590/2 od 30.11.2022.godine, Vlada Crne Gore zadužila je Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma da započne pregovore s kompanijom doMEn d.o.o., u cilju bolje valorizacije crnogorskog internet brenda ".me", kao i da o rezultatima pregovora informiše Vladu.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je dana 09.02.2023.godine održalo zvaničan sastanak sa predstavnicima kompanije "doMEn" d.o.o. i njihovim advokatima kada je zaključeno da će predstavnici kompanije "doMEn" d.o.o. dostaviti usaglašenu verziju Predloga Aneksa IV Ugovora o Agentu registracije domena .me (u daljem tekstu: "Aneks IV") Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma u roku od 3-5 dana kojim će biti definisani novi uslovi i rokovi. Takođe, zaključeno je da će Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma usaglašenu verziju Aneksa dostaviti Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa kako bi dobili tumačenje da li je nacrt Aneksa Ugovora u skladu sa postojećim Ugovorom i pozitivnim zakonskim propisima.

Predlogom Aneksa IV koji je Agent registracije dostavio 23.02.2023.godine resornom ministarstvu u članu 1 predviđeno da je predmet istog regulisanje međusobnih odnosa za period od 10 godina, od 01.04.2023. godine do 31.03.2033. godine. Takođe, Aneksom IV je drugačije regulisano rješavanje sporova i mjerodavno pravo u odnosu na Ugovor. S druge strane, Analizom rada Agenta registracije domena ".me" koju je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici od 30.11.2022.godine, utvrđeno je da period sljedećeg eventualnog produženja Ugovora ne treba biti duži od perioda koji je predviđen Ugovorom, odnosno, pet godina. Takođe je navedeno da je rok produženja trajanja Ugovora na deset godina bila mana Aneksa II.

Kada je u pitanju regulisanje rješavanja sporova i mjerodavno pravo, ukazujemo na to da je Aneksom IV predložena arbitraža u slučaju nastanka spora u vezi sa Ugovorom i Aneksom IV i da bi mjesto arbitraže bilo u Cirihi. Ukazujemo na to da je Ugovorom o Agentu registracije domena ".me", koji je istekao 31.03.2023.godine, bila predviđena nadležnost crnogorskih sudova u slučaju nastanka spora i ovakvo rješenje je povoljnije za Vladu Crne Gore, imajući u vidu da se radi o državi, kao ugovornoj strani i o resursu od javnog interesa za Crnu Goru.

OBAVJEŠTENJA O NAMJERI PRODUŽENJA ROKA TRAJANJA UGOVORA

Procedura dostavljanja Obavještenja o namjeri produženja roka trajanja Ugovora predviđena osnovnim Ugovorom iz člana 8 nije ispoštovana, odnosno nije na valjan način zahtijevano produženje roka trajanja Ugovora od strane dosadašnjeg Agenta registracije za postojanje namjere za produženje roka trajanja Ugovora. Utvrđeno je da je Obavještenje poslato resoru koji nije nadležan za upravljanje nacionalnim domenom ".me", odnosno Ministarstvu javne uprave, u periodu između 23.-25.maja 2022.godine. Obavještenje je poslato putem mail-a na adresu Američke privredne komore, ali na zvaničnu adresu Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma predmetno Obavještenje nije stiglo ni putem mail-a ni u pisanoj formi i samim tim nije zavedeno, kao ni na zvaničnu adresu i mail adresu Vlade Crne Gore.

MIŠLJENJE ZAŠTITNIKA IMOVINSKO-PRAVNIH INTERESA CRNE GORE

Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore prije svega ukazuje da je djelatnost valorizacije nacionalnog internet domena ".me" za Državu od javnog interesa, kako po pitanju finansijskih efekata po Budžet Crne Gore, tako i u pogledu poštovanja osnovnih načela u oblasti elektronskih komunikacija prije svega objektivnosti, transparentnosti, nediskriminatornosti i proporcionalnosti, obezbjeđivanju uslova za ravnomjeran razvoj tržišta elektronskih komunikacija na teritoriji Crne Gore, što iziskuje obavezu Države za raspisivanje Javnog poziva i zaključenje novog Ugovora o Agentu registracije domena .me.

STAV MINISTARSTVA EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA

Imajući u vidu navedeno i da je istekao rok važenja Ugovora, 31.03.2023. godine, a kako ugovorne strane nisu aneksirale Ugovor, već nastavile samo faktički da ga izvršavaju nakon 31.03.2023. godine, Agent registracije je dužan da pruža usluge na način definisan Ugovorom, ali ne duže od šest mjeseci od isteka Ugovora (član 9 Ugovora). Shodno tome, neophodno je da se u navedenom roku sprovede postupak Javnog poziva u skladu sa poštovanjem osnovnih načela u oblasti elektronskih komunikacija prije svega objektivnosti, transparentnosti, nediskriminatornosti i proporcionalnosti, obezbjeđivanju uslova za ravnomjeran razvoj tržišta elektronskih komunikacija na teritoriji Crne Gore.

RASPISIVANJE JAVNOG POZIVA

Zakon o javnim nabavkama je u članu 16 predviđiđa izuzeća za nabavku u oblasti elektronskih komunikacija, tako da se da ovaj zakon ne primjenjuje na nabavke čija je namjena da naručiocu omogući pružanje ili iskorišćavanje javne elektronske komunikacione mreže ili pružanje javnosti jedne ili više elektronskih komunikacionih usluga, u skladu sa zakonom kojim se uređuju elektronske komunikacije.

Nacionalni Internet domen Crne Gore je članom 146 Zakona o elektronskim komunikacijama definisan na sledeći način:

- (1) Nacionalni Internet domen Crne Gore je domen '.me'.
- (2) Domenom '.me' upravlja lice koje odredi Vlada i ccTLD menadžer (lice ovlašćeno za upravljanje nacionalnim Internet domenom '.me').
- (3) Korišćenje domena '.me' uređuje se propisom Vlade, u skladu s međunarodnim standardima.
- (4) Način i postupak registracije i upotrebe domena, ispod Nacionalnog internet domena Crne Gore, uređuje se propisom Ministarstva, u skladu s međunarodnim standardima.

Zakon o elektronskim komunikacijama je takođe predvidio sledeće:

„Djelatnost elektronskih komunikacija i upravljanje i korišćenje ograničenih resursa su djelatnosti od javnog interesa.“

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKIM EFEKTIMA REALIZACIJE UGOVORA O AGENTU REGISTRACIJE ZA 2022.GODINU

U Tabeli 1 dat je pregled ukupnih finansijskih efekata registracije nacionalnog „me“domena, za Budžet Crne Gore, po kvartalima za 2022. godinu.

Q1 2022	Ukupni prihod	Procen za Budžet	Prihod Budžetu CG
Redovna registracija	2,254,566.20 €	33%	744,006.85 €
Premium domeni	185,090.00 €	70%	129,563.00 €
UKUPNO Q1: 873,569.85 €			
Q2 2022	Ukupni prihod	Procenat za Budžet	Prihod Budžetu CG
Redovna registracija	1,784,240.30 €	33%	588,799.30 €
Premium domeni	175,500.00 €	70%	122,850.00 €
UKUPNO Q2: 711,649.30 €			
Q3 2022	Ukupni prihod	Procenat za Budžet	Prihod Budžetu CG
Redovna registracija	2,029,023.91 €	33%	669,577.89 €
Premium domeni	124,413.22 €	70%	87,089.25 €
UKUPNO Q3: 756,667.14 €			
Q4 2022	Ukupni prihod	Procenat za Budžet	Prihod Budžetu CG
Redovna registracija	2,106,624.06 €	33%	695,185.94 €
Premium domeni	141,500.00 €	70%	99,050.00 €
UKUPNO Q4: 794,235.94 €			
UKUPNO za 2022.: 3,136,122.23 €			

Tabela 1. Pregled finansijskih efekata od registracije „me“ domena za 2022.godinu

Od redovne registracije slobodnih domena Vladi Crne Gore, za 2022.godinu, uplaćeno je **2,697,569.98** eura. To je **86.02%** ukupnog prihoda Vlade Crne Gore od prodaje domena. Od registracije premium domena Vladi Crne Gore je uplaćeno **438,552.25** eura, što čini **13.98%** ukupnog prihoda Vlade Crne Gore od prodaje domena.

U Tabeli 2. je dat pregled uplata Vladi Crne Gore od početka registracije nacionalnog domena i realizacije ugovorenih obaveza. U okviru 15 godina poslovanja kompanije doMEn d.o.o., u Budžet Crne Gore je od početka registracije domena prihodovano **36,907,262.27 €**.

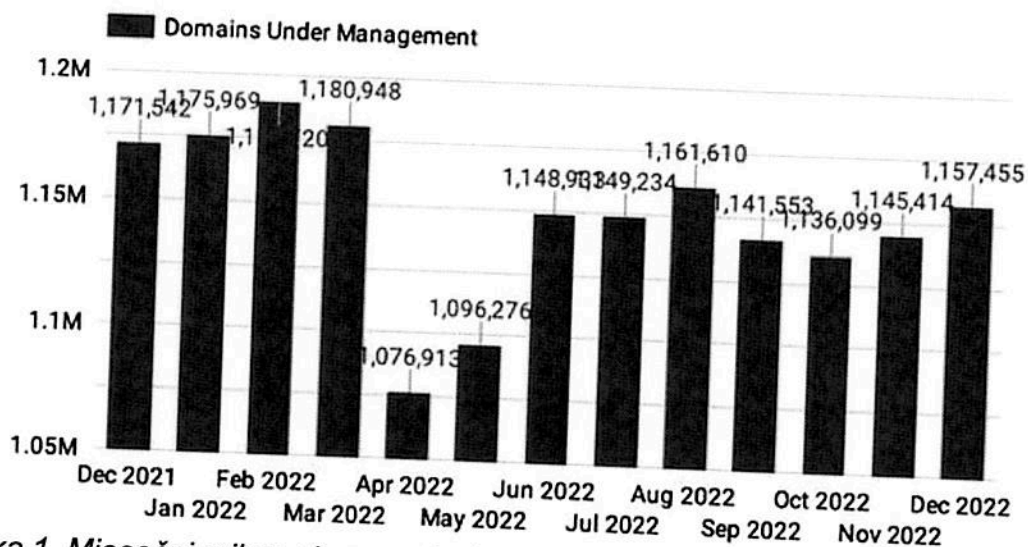
Godina	Uplata Budžetu Crne Gore
Avans	5.000.000,00 €
2008.	1.200.566,00 €
2009.	1.197.382,00 €
2010.	1.541.427,00 €
2011.	1.586.249,00 €
2012.	2.110.509,00 €
2013.	1.194.361,00 €
2014.	3.110.107,00 €
2015.	2.198.209,00 €
2016.	2.430.128,89 €
2017.	2.180.324,34 €
2018.	2.200.554,46 €
2019.	2.269.791,00 €
2020.	2.437.225,43€
2021.	3,114,305.92€
2022.	3,136,122.23€
UKUPNO:	36,907,262.27 €

Tabela 2. Pregled uplata Vladi Crne Gore po godinama od nacionalnog domena.

Broj registrovanih „me“ domena

Broj registrovanih domena se kretao od 1,000,000 do 1,800,000 i na kraju decembra 2022.godine iznosio je 1,154,455 domena. Pregledbroja registrovanih „me“ domena u 2022. godini, po mjesecima, prikazan je na Slici 1.

Total Domains Under Management

Slika 1. Mjesečni prikaz ukupnog broja registrovanih .me domena u 2022.godini

Bankarska garancija za izvršenje pomenutog Ugovora u prethodnom jednogodišnjem periodu je bila obezbijeđena od Hipotekarne banke na iznos 750.000,00 eura (na iznos poslednjeg kvartala 2021.godine) i dostavljena je Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma. Ista je istekla 11.04.2023. godine.

Izveštaj nezavisnog revizora

Nezavisni revizor, kompanija Ernst & Young Montenegro d.o.o., izvršila je reviziju finansijskih izveštaja kompanije doMEn d.o.o. i prema njihovom mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju objektivno i istinito finansijsko stanje kompanije, na dan 31.12.2022. godine i rezultata njenog poslovanja i novčanih tokova za godinu koja se završila na taj dan. Izveštaji su u skladu sa Zakonom o računovodstvu i računovodstvenim propisima u Crnoj Gori i u skladu sa pozitivnim međunarodnim i domaćim računovodstvenim praksama.

ANALIZA TEHNIČKIH DETALJA SISTEMA ZA REGISTRACIJU, KRATAK OSVRT NA POTREBNE TENDERSKE USLOVE

Kompanija doMEn d.o.o, aktuelni upravljač nacionalnim .me domenom, je registrovana i posluje u Crnoj Gori, a osnovana je od strane tri kompanije: Identity digital (USA), Go Daddy (USA) i ME-net (CG).

Registracija nacionalnog ".me" domena se vrši po važećim standardima iz ove oblasti koristeći EPP (Extensible Provisioning Protocol) protokol, a mreža DNS (Domain name system) globalnih servera se poklapa sa gTLD (Generic Top-level domain) .info mrežom. Tehnička podrška je dostupna 24/365 dana godišnje putem email-a i telefona. WHOIS servis je stalno dostupan uz zaštitu podataka o ličnosti, u skladu sa GDPR (General Data Protection Regulation) uredbom. Dostupni su i IDN (Internationalized Domain Name) domeni, na svim jezicima koji su raspoloživi registrarima. Računarsko-mrežna infrastruktura (.ME DNS server i F-ROOT DNS server) se nalaze u Crnoj Gori u prostorijama Centra informacionog sistema Univerziteta Crne Gore (CIS UCG).

Usluga digitalnog registra nacionalnog .me domena se zasniva na primarnoj korporativnoj misiji kompanije "Identity Digital" (bivši Afilias) i njenoj platformi za usluge registra. Statistika i performanse platforme koju, između ostalih, koristi i ".me" domen, su impozantne, a najvažnije su:

- 100% dostupnosti DNS usluge 24/365 za preko 32 milijarde upita dnevno i testirane na 3 trilionu upita dnevno;
- isporuka DNS-a sa geografski raznovrsne, globalne mreže, integrisani DNS i pouzdani sistemi dijeljenog registra (SRS - Shared Registry Systems);
- Usluga protiv zloupotrebe u industriji koja uključuje 100% pregled svih novih registracija od strane bezbjednosnog tima koji pregleda u prosjeku 200.000 TLD imena domena mjesečno i proaktivno pokreće akciju na domenima koji se zloupotrebljavaju;
- Ekstenzivno praćenje i evidentiranje svih usluga registra i sistema podrške 24/365;
- Namjenski tim za upravljanje nalogima sa dokazanim eskalacionim procedurama 24/365 i globalni tim za korisničku podršku koji je dostupan 24/365;
- Podržava vertikalni (dodavanje desetina miliona domena unutar TLD-jeva) i horizontalni (dodavanje hiljada TLD-jeva) rast;
- Podržava IPv4 i IPv6 za uslugu registracije, uslugu WHOIS/RDAP i uslugu autoritativnog DNS servera imena;
- Visoko distribuirana arhitektura koja maksimizira skalabilnost, pouzdanost i proširivost kako bi lako podržala rad registra;
- Balansira opterećenje sloja usluge registracije i imenika podataka koje odmah reaguje na povećanje saobraćaja i DDoS napade bez degradacije usluge;
- Usaglašenost sa svjetskim, globalnim poslovnim i bezbjednosnim standardima ISO 27001/2, ISO 22301 i NIST CSF;
- Postojanje sopstvenog CSIRT tima (Computer Security Incident Response Team) koji pruža usluge internim timovima u cilju ograničavanja i minimizacije bezbjednosnih rizika i prijetnji uz edukaciju za podizanje svijesti korisnika.

Priprema javnog međunarodnog tendera za upravljača nacionalnim .me domenom bi podrazumijevalo detaljniju analizu tehničkih zahtjeva (sa posebnim osvrtom na postignute standarde i brzinu promjena

i trendove u ovoj oblasti), a posebno prelaznog procesa tj. načina funkcionisanja registrovanih .me domena u prelaznom periodu. U svakom slučaju, svi gore navedene tehničke performanse i postignuća koje klijenti koriste moraju biti zadržane uz održanje kontinuiteta funkcionisanja u svakom trenutku. To svakako znači i precizno ugovoreno tehničko preuzimanje sa aktuelnim Agentom registracije domena „.me“.